

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri ilimiz, Derecik ilçesi sınırları içinde yer alan Anadağ köyü ve ona bağlı mezralardan biri olan Yeşilova'da sahadan iletilen bulgulara göre Hacıbey Deresi'ne erişimin askerî/İlgili birimlerce kısıtlanması neticesinde hem insanî hem de üretimsel bir kriz ortaya çıkmıştır. Yurttaşlarca tarafımıza iletilen bilgiler doğrultusunda Yeşilova mezrasının yaklaşık 48 hane; Anadağ köyünün toplamda yaklaşık 480 haneden oluştuğu ve Anadağ'a bağlı Bağlıca, Beşikağaç, Bölek, Gökçetaş ile Yeşilova mezralarının tamamının uygulamadan etkilendiği bildirilmiştir. Bu hane sayıları, bölgedeki nüfus ve hayvancılık yoğunluğunun boyutunu göstermektedir; ancak kesin nüfus ve hayvan stokuna ilişkin sayısal veriler idari merciler tarafından resmî kayıtlarla teyit edilmelidir. Yurttaş beyanları; Hacıbey Deresi'nin fiziksel olarak daha önce hendek/tel ile kapatıldığı, birkaç ay önce açıldığı, son olarak yeniden "inemezsiniz" şeklinde yasaklandığını ve İl Özel İdaresi'nin aralıklı tanker sevkiyatı yapsa da bunun hayvancılık ihtiyaçlarını karşılamaya yetmediğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede hem acil insanî müdahale hem de orta/uzun vadeli altyapı ve havza yönetimi gereksinimini açıkça göstermektedir.

Ekolojik bakış açısından küçük yüzeysel akarsular (ör. Hacıbey Deresi) yerel mera rejiminin, yeraltı suyu beslenmesinin ve ekosistem hizmetlerinin sürekliliğinde belirleyici rol oynar. Akarsuya erişimin kısıtlanması mera verimliliğinde düşüşe, otlatma döngülerinin bozulmasına, hayvan sağlığı ve bağışıklık profillerinde olumsuz etkilere ve nihayetinde yerel biyoçeşitlilik ile toprak-su rejiminde geri dönülmeyen değişimlere yol açabilir. Tarımsal ekonomi açısından değerlendirdiğimizde; suya erişimin süresiz veya eksik olması, doğrudan doğruya üretim kayıpları, sürü küçülmesi, aile gelirlerinde düşüş ve yerel gıda güvenliğinde bozulma riskleri doğurmaktadır. Yakın dönemde tanker temini gibi geçici çözümlerin yetersizliği, kalıcı altyapı (içme suyu şebekesi, kuyu, gölet/rezervuar, geçici boru nakli) ve havza-temelli su yönetimi uygulamalarının acilen planlanması gereğini göstermektedir.

Hukukî çerçeve açısından, güvenlik gerekçesiyle getirilen idari/askerî sınırlamaların Anayasa'da garanti altına alınan yaşam ve sağlıklı çevre hakları ile idarenin kamu hizmeti sunma yükümlülüğü arasında dengelenmesi zorunludur.

Kamu düzeni ve millî güvenlik gerekçelerinin ileri sürülebilmesi için bu tedbirlerin kanunî dayanağının açık, süreli, orantılı, denetlenebilir ve alternatif çözüm üretecek şekilde şekillendirilmiş olması gerekir. Bu bağlamda idarenin; kararın hukuki dayanağını, kararın tarihini, süresini, coğrafi kapsamını, risk değerlendirmesini, orantılılık gerekçesini ve halkın temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik alternatif tedbirleri kamuoyuna ve yetkili mercilere açıklaması demokratik hukukun gereğidir.

Bu nedenle Tarım ve Orman Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı, yalnızca bilgi sunmakla yetinmemeli; sahada tespit edilmiş etkileri dikkate alarak derhal ve somut uygulamalara geçmelidir. Öncelikle, Hacıbey Deresi'ne ilişkin ilgili idari/askerî kısıtlama derhal uygulamadan kaldırılmalı ve kaldırılana kadar valilik koordinasyonunda acil su temini sağlanarak yurttaşların ve hayvanların suya erişimi güvence altına alınmalıdır. Aynı zamanda bakanlıklar; etkilenen yerleşimlerin listesini, her vakaya ilişkin ivedi (7 gün), kısa (30 gün) ve orta/uzun vadeli (90–365 gün) çözüm takvimlerini, sorumlu birimleri ve kaynak tahsis planlarını derhal ilan etmeli; bu takvimlere uygun olarak gerekli idari, lojistik ve altyapısal girişimleri (ör. sürekli su temini sağlayacak boru hattı/kuyu/gölet projelendirmesi, veteriner ve yem desteği) başlatmalıdır. Kısıtlama kaldırıldıktan sonra ise yurttaşların kesintisiz ve kalıcı erişimini güvence altına almak amacıyla periyodik saha denetimleri, veteriner kontrolleri ve mera-su rejimini koruyacak uygulamalar derhal devreye sokulmalı; alınan önlemler ile ilerleme, bağımsız ve çok paydaşlı bir izleme mekanizması tarafından düzenli olarak raporlanıp kamuoyuna ve ilgili mercilere sunulmalıdır.

Bu bağlamda;

1. Anadağ köyü ve bağlı mezralarında (Bağlıca, Beşikağaç, Bölek, Gökçetaş, Yeşilova) etkilenen hane sayısını, etkilenen nüfusu ve resmî kayıtlara göre büyükbaş/küçükbaş hayvan sayılarını mezra/mahalle ayrımıyla hangi verilerle tespit ettiniz ve bu veriler hangi tarihli raporda yer almaktadır?
2. Bakanlığınızın bölgedeki hayvancılık zararına ilişkin yaptığı etki tespit çalışmalarının metodolojisi nedir, saha tespitleri hangi tarihte tamamlanmıştır ve etki (ölüm, hastalık, verim kaybı, ekonomik zarar) hesabı nasıl formüle edilmiştir; bu raporların tam metni hangi tarihte tarafımıza sunulacaktır?
3. Acil dönemde (ilk 7 gün) hayvan sulama ve içme suyu temini için Bakanlığınızın hangi somut lojistik tedbirleri devreye girecek, bu tedbirlerden sorumlu birimler hangileridir ve her tedbire ilişkin litre/hafta hedefi ile uygulanma tarihleri nelerdir?
4. Orta vadede (30 gün içinde) geçici boru hattı, mobil pompa, kuyu açımı veya geçici gölet/rezervuar kurulumu gibi hangi adımları atmayı planlıyorsunuz, bu projelerin toplam maliyeti ne kadar öngörülmektedir ve uygulama sorumluları kimlerdir?
5. Uzun vadede (90 gün–1 yıl aralığında) mera-su rejimini ve küçük havza yönetimini güvence altına almak için hangi somut altyapı ve yönetim projelerini uygulamaya alacaksınız, bu projeler hangi finansman kaynaklarıyla desteklenecek ve beklenen tamamlanma tarihleri nelerdir?

6. Mevcut tanker dağıtımlarının hayvancılık ihtiyacını karşılayamadığı saha beyanı doğrultusunda Bakanlığınız İl/İlçe Tarım Müdürlükleriyle birlikte hangi kalite/gözetim mekanizmalarını kurarak dağıtımın etkinliğini ve hedef hanelere erişimi garanti altına alacaktır?
7. Erişim kısıtlamasından doğan üretim kayıpları ve hayvan zararları için hangi tazminat, yem/veteriner desteği ve geçici gelir desteği mekanizmalarını devreye alıyorsunuz; bu desteklerin başvuru usulü, bütçe kaynağı ve ödemeye başlama takvimi nedir?
8. Hacıbey havzası için havza-temelli yönetim planı mevcut mudur; mevcut değilse hangi takvimde hazırlanacaktır ve bu planın hazırlanmasında hangi kurumlar, yerel temsilciler ve bağımsız uzmanlar görev alacaktır?
9. Hacıbey Deresi'nin yeniden açılması veya kontrollü erişim sağlanması halinde hayvanların güvenli inişi ve suya erişimi için Tarım Bakanlığı hangi teknik-prosedürel adımları (ör. otlatma rotası, saat kısıtlaması, sürü başına su kotası, veteriner kontrolü) önermektedir ve bu protokoller hangi tarihte yürürlüğe girecektir?
10. Bakanlığınız Hakkâri ve ilçelerinde benzer su erişimi kısıtlamalarından etkilenen diğer yerleşimlerin envanterini tutuyor mu; bu envanter var ise listesi ve etki dereceleri nelerdir ve yoksa bu envanteri hangi süre içinde tamamlayacaksınız?
11. Erişim yasağının kaldırılması talebi doğrultusunda Tarım Bakanlığı, yasak kaldırılmadan önce hangi asgari teknik ve lojistik şartların sağlanmasını şart koşturmaktadır ve bu şartların sağlanması için hangi somut adımları hangi tarihe kadar atmayı taahhüt etmektedir?
12. Yasak kaldırıldıktan sonra hayvanların güvenli ve kalıcı biçimde dereye erişiminin sağlanması amacıyla Tarım Bakanlığı hangi denetim/mevzuat uyum mekanizmalarını (periyodik saha denetimleri, veteriner raporları, otlatma planı) uygulamaya koyacaktır ve bu mekanizmaların başlangıç tarihi nedir?